

N:o 38.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående upphörande af Lundby pastorats i Göteborgs stift prebendegenskap m. m.; gifven Stockholms slott den 24 februari 1893.

Under återopande af bilagda statsrådsprotokoll öfver ecklesiastik-ärenden denna dag vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att medgifva,

att Lundby och Tufve församlingars pastorat i Göteborgs stift må upphöra att vara prebende åt teologie lektorn vid högre latinläroverket i Göteborg;

att, efter det pastoratets prebendenatur upphört samt till dess anslaget till allmänna läroverken blifvit för beredande af ersättning åt bemälda lektor för mistad inkomst från pastoratet erforderligen förhöjdt, Kongl. Maj:t må ega att till lönefyllnad åt nämnde lektor anvisa af reservationerna å omförmälda anslag ett mot den i läroverkets stat beräknade afkastning af pastoratet svarande belopp af 900 kronor för år; samt

att ny löneroglering för presterskapet i pastoratet må, med iakttagande af de i kongl. förordningen angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster den 11 juli 1862 stadgade grunder och efter förberedande handläggning i den ordning, sagda kongl. förordning i tillämpliga delar innehåller, af Kongl. Maj:t fastställas för återstoden af den tid, den nu gällande lönerogleringen af den 27 september 1872 afser.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

G. F. Gilljam.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24 februari 1893.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern **BOSTRÖM**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve **LEWENHAUPT**,
Statsråden: friherre **VON ESSEN**,
friherre **ÅKERHIELM**,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD,
GILLJAM,
friherre **RAPPE**.

Föredragande departementschefen yttrade härefter:

»I en till Eders Kongl. Maj:t den 1 december 1886 ingifven ansökning anförde Lundby och Tufve församlingar bland annat, att i 2 § af den för presterskapet i nämnda, teologie lektorn vid högre latinläroverket i Göteborg såsom prebende anslagna församlingar den 27 september 1872 utfärdade löneregleringsresolution stadgats, att för qvarnar, sågar, fabriker, verk eller inrättningar samt all annan än jordbruksfastighet skulle årligen betalas 14 öre för hvarje etthundra kronor af nästföregående årets bevillningstaxeringsvärde, hvilken afgift af vederbörande löne-

regleringsnämnd beräknats till ett sammanlagdt belopp af 956 kronor 20 öre; att komministern enligt 6 § i samma resolution skulle erhålla vissa belopp i spanmål, smör och penningar af församlingarnas afgifter, och återstoden tillfalla kyrkoherden; att församlingarnas afgifter, som under 1873 i värde motsvarat 4,549 kronor 78 öre, under år 1884 stigit till 9,088 kronor 38 öre; att häraf belöpte på industriella inrättningar samt annan fastighet än jordbruksfastighet 1,495 kronor 62 öre under det förra och 5,091 kronor 24 öre under det senare året; att dessa afgifter alltså nära fyrdubblats, under det bidragen från den i mantal satta jorden under dessa år ökats med allenast omkring tio procent; att kyrkoherdens andel af samtliga löneavgifterna under år 1873 uppgått till 3,167 kronor 28 öre, men år 1884 stigit till 7,522 kronor 78 öre och att hans inkomst af pastoratet med tillägg af boställsafkastning samt ersättning för indragen ränta och kronotionde under sistnämnda år uppgått till 10,559 kronor 7 öre, som, efter afdrag af 2,200 kronor till aflönande af en vice pastor, lemnat en behållning af 8,359 kronor 7 öre; att folkmängden under åren 1875—1885 visserligen stigit i Lundby församling från 2,933 till 5,559 och i Tufve församling från 645 till 726 personer, men att ingen rimlig proportion funnes mellan folkmängdens och lönebeloppets tillväxt, samt att, då kyrkoherdelönens stigande vore en följd af den oförmodadt snabba tillkomsten af en mängd så kallad annan fastighet, hvilket förhållande, särdeles efter torrläggningen af den stora Lindholms- och Lundby-vassen, kunde hafva till följd att ifrågavarande lön inom kort stege till 15,000 kronor och derutöfver med utsigt att växa i oändlighet, en begränsning deraf syntes vara af nöden, på grund hvaraf och då det från församlingarnas sida syntes obilligt att nödgas rikligen aflöna en kyrkoherde, hvars embete på annat håll hindrade honom att annorlunda än tillfälligtvis egna sig åt pastoratets vård, församlingarna anhöllo, dels att Eders Kongl. Maj:t måtte vidtaga sådan ändring i den fastställda löneregleringen, att redan under då varande kyrkoherdens tjenstetid någon begränsning af dennes lön måtte bestämmas samt att dervid skälig jemkning i de särskilda beskattningsföremålens bidrag måtte ske, dels att, derest denna framställning ej kunde vinna bifall, Eders Kongl. Maj:t måtte besluta, att löneregleringen skulle upphöra att vara gällande vid dåvarande kyrkoherdens afgång, och i sammanhang med detta beslut förordna om upprättande af förslag till ny lönereglering att i föreskrifven ordning af Eders Kongl. Maj:t fastställas, dels ock att Eders Kongl. Maj:t måtte förklara, att Lundby pastorat skulle vid nästinträffande ledighet upphöra att vara prebende.

Efter nådig remiss infordrade Eders Kongl. Maj:ts och rikets kammarkollegium häröfver yttranden ej mindre af kyrkoherden i Lundby pastorat,

lektorn U. L. Ullman — hvilken anförde, att folkmängden i pastoratet, som under åren 1875—1885 nära fördubblats, fortfarande vore stadd i betydlig tillväxt; att så väl expeditionen för hela pastoratet som de pastorala göromålen i Lundby församling måste nästan helt och hållet ombesörjas af den der boende vice pastorn, enär komministerns boställe vore beläget på en långt aflägsen och svårtillgänglig plats i Tufve församling; att dessa göromål otvifvelaktigt komme att inom några år påkalla behovet af en tredje ordinarie prest i pastoratet, äfven om dess prebendeegenskap upphörde, samt att vid sådant förhållande den ifrågasatta begränsningen af kyrkoherdelönen icke för det dåvarande borde ega rum — än äfven af domkapitlet i Göteborg och af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande; och afgaf kollegium, med öfverlemnande af dessa yttranden, den 31 december 1888 eget underdånigt utlåtande i ärendet, dervid kollegium bland annat anförde: att Ullman, som utnämndes till lektor år 1872, icke kunde mot sitt bestridande vara underkastad förnyad reglering af kyrkoherdelönen; att det stora belopp, hvartill afgifterna för industriela inrättningar samt all annan än jordbruksfastighet samfäldt stigit, icke uppkommit genom förhöjning i den för hvarje af dem vid löneregleringen bestämda afgift, utan härflöte af den mängd dylika verk och fastigheter, som derefter i följd af pastoratets belägenhet vid Göteborg och andra lokala förhållanden uppstått; att sökandena hvarken uppgifvit det belopp, hvartill kyrkoherdelönen borde inskränkas, eller i minsta mån angifvit sättet för eller beskaffenheten af den jemkning i löneavgifterna, som af dem åsyftades; att då, enligt hvad Ullmans och öfriga yttranden gäfvade vid handen, behovet af en tredje ordinarie prestman i pastoratet inom kort blefve oafvisligt, för dennes aflöning nödiga tillgångar syntes böra bibehållas; samt att dessa frågor lämpligen borde i ett sammanhang till pröfning förekomma.

Vid föredragning af detta ärende den 24 maj 1889, fann Eders Kongl. Maj:t ej skäl att till den då gjorda ansökningen lemna bifall, men anbefalde domkapitlet i Göteborg att, när Ullman från ifrågavarande befattning afginge, hos Eders Kongl. Maj:t göra den framställning i ämnet, som af rådande förhållanden kunde påkallas, samt icke vidtaga någon åtgärd för befattningens tillsättande förr än nådigt tillstånd dertill lemnades.

Efter det Ullman blifvit i nåder utnämnd till biskop i Strengnäs stift, har domkapitlet till fullgörande af berörda nådiga föreskrift låtit i frågan ånyo höra Lundby och Tufve församlingar å kyrkostämman den 6 december 1889, dervid församlingarna vidhållit sin åstundan om upphörande af pastoratets prebendeegenskap, men erkänt behovet af förstärkning af de presterliga krafterna derstädes genom anställande af ytterligare en komminister, bosatt

inom Lundby församling, samt upprepat sin begäran om tillsättande af en ny löneregleringsnämnd för bestämmandet af presterskapets löner samt för ny reglering af församlingarnas afgifter, hvarjemte, för den händelse ny lönereglering genom särskild nämnd icke kunde medgifvas, församlingarna uppgjort ett förslag till ändring af gällande löneregleringsresolution, enligt hvilket förslag lönerna, boställsafkastning inberäknad, borde bestämmas för kyrkoherden till 7,500 kronor, för nya komministerstjensten i Lundby till 3,750 kronor och för komministern i Tufve, hvars löneförmåner nu icke uppginge, boställsförmån inräknad, till mera än ungefär 2,000 kronor, till 2,550 kronor. För åstadkommande af denna ändring och begränsning af lönerna skulle icke någon förändring ske i de uti resolutionen fastställda bidrag från jordbruksfastigheter eller i de personella och matlags-afgifter, som i resolutionen vore bestämda. Deremot kräfde förslaget sådan ändring uti resolutionens andra paragraf, att de uti denna bestämda afgifter af annan än jordbruksfastighet icke vidare skulle, såsom för närvarande, utgå efter en på förhand fixerad debiteringsgrund. Å de i andra paragrafen upptagna beskattningsföremål borde i stället uttaxeras det belopp, som, efter det boställsförmånerna blifvit till vissa belopp beräknade samt utdebitering enligt de i resolutionen fastställda grunder skett utaf afgälderna å jordbruksfastighet samt af personliga och matlags-afgifter, visade sig erforderligt för att presterskapet skulle erhålla de tillärnade löneförmånerna. Detta belopp skulle uttaxeras å så kallad annan fastighet efter bevillningstaxeringsvärde. Efter den beräkning, församlingarna uppgjort, skulle enligt förhållandena under år 1889 erfordras en utdebitering å annan fastighet af 14 öre för hvarje hundra kronor bevillningstaxeringsvärde. Men i samma mån dessa fastigheter ökades i antal och värde, skulle naturligen den siffra, som angåfve den behöfliga utdebiteringen, blifva lägre. Då det emellertid kunde förutsättas, att med stigande utveckling debiteringen å annan än jordbruksfastighet kunde komma att sänkas till den grad, att bidragen från sådan fastighet blefve alltför ringa i förhållande till bidragen från andra beskattningsföremål, borde enligt församlingarnas mening en utjemning mellan de särskilda beskattningsföremålen ega rum, i hvilket afseende församlingarna föreslogo, att, om och när bidragen från annan fastighet komme att understiga 10 öre för ett hundra kronor af taxeringsvärdet, skulle för skillnaden en motsvarande minskning ske å bidragen från jordbruksfastigheterna.

I det underdåniga yttrande, som domkapitlet i Göteborg derefter i ärendet afgifvit, har domkapitlet, hvad först angår församlingarnas anhållan att pastoratet måtte frigöras från sin egenskap af prebende, förklarat sig icke kunna biträda sagda förslag, då det hufvudsakliga skälet

dertill, eller de efter utseendet öfverflödiga lönetillgångarna, enligt domkapitlets åsigt väl behöfdes till förstärkande af de presterliga krafterna inom pastoratet, och då enligt domkapitlets uppfattning i förevarande fall särskilda skäl funnes för prebendets bibehållande. I sådant hänseende har domkapitlet framhållit, hurusom det vore af särskild vigt, att teologie lektorn vid latinläroverket, som tillika vore medlem af domkapitlet, icke beröfvades tillfälle och anledning att, jemte sin lärareverksamhet, öfva praktisk presterlig verksamhet, i hvilket afseende kyrkoherdeboställets och kyrkornas närbelägenhet komme väl till pass, hvartill komme, att genom prebendets bibehållande och den derigenom åt teologie lektorn beredda högre löneinkomsten — hvilken dock äfven enligt domkapitlets åsigt borde väsentligen minskas — större säkerhet kunde vinnas, att till den viktiga, såväl för samhället och stiftet som läroverket betydelsefulla lektorstjensten alltid kunde påräknas genom lärdom och skicklighet särskildt förtjente män såsom sökande. Hvad församlingarna beträffade, syntes bibehållandet af pastoratets egenskap af prebende för teologie lektorn vid latinläroverket icke behöfva gifva dem berättigad anledning till klagan, enär de dels borde erhålla ytterligare en komminister, på hvars tillsättande de egde att öfva inflytande, dels ock alltid kunde påräkna att till vice pastor få en af stiftets mest duglige extra ordinarie prestmän, utom det att de finge åtnjuta prebendekyrkoherdens helt visst värderika bidrag till lärareverksamheten och själavården inom församlingarna, inom hvilka han äfven på andra områden på grund af sin ställning inom kyrkan och skolan och mångsidig erfarenhet utan tvifvel skulle utöfva ett gagnande inflytande. Beträffande den af församlingarna väckta frågan om upphäfvande af nu gällande lönereglering och dess ersättande af ny, genom särskild nämnd upprättad lönereglering har domkapitlet, som ansett ett dylikt förfarande stridande mot de i författningen om ordnandet af presterskapets inkomster vidtagna grundsatser, funnit sig böra afstyrka det derutinnan väckta förslaget, anseende domkapitlet det åsyftade ändamålet kunna, utan den bestående löneregleringens upphäfvande, vinnas genom tillägg och ändringar uti samma lönereglering. Härutinnan har domkapitlet anfört, att största vigten uppenbarligen låge derpå, att en ny komministerstjänst blefve inrättad samt att en ständig vice pastor tillsattes med uppdrag att, då kyrkoherden icke önskade att sjelf förrätta tjensten, densamma med fullt ansvar förestå. Till bestridande af härigenom föranledda kostnader fordrades, på sätt jemväl församlingarnas eget förslag innebure, att 14 öre utginge för hvarje ett hundra kronor af det värde, hvartill s. k. annan fastighet var uppskattad vid den tid, då domkapitlets utlåtande afgafs; och hvad framtida möjligt öfverskott af uttaxerade medlen

anginge, syntes det domkapitlet vara vida lämpligare än den af församlingarna föreslagna nedsättningen i de enligt löneregleringen utgående afgifter, att sådant öfverskott ansloges till något för församlingarna i deras helhet gagnande ändamål, t. ex. till bildande af en väl behöflig kassa för prestgårdsbyggnader uti pastoratet. I enlighet med det sålunda anförda har domkapitlet hemställt, att i löneregleringen måtte göras den ändring, att, jemte kyrkoherde och komminister i Tufve, anställes ytterligare en komminister med tjänstgöring hufvudsakligen på Lindholmen med en lön af 3,750 kronor, deri inbegripen hushyresersättning af 250 kronor, intill dess bostad på församlingarnas bekostnad honom beredd, samt en vice pastor, som af de enligt löneregleringen utgående inkomsterna aflönades med 3,500 kronor med rättighet till bostad jemte expeditionslokal på pastorsbostället.

Efter nådig remiss har kammarkollegium infordrat underdånigt yttrande i ärendet från Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län, som, efter att hafva hört läroverkets lärarekollegium och eforus, af hvilka kollegiet förmålt sig icke hafva något att erinra mot prebendeegenskapens upphörande, medan deremot eforus förordat dess bibehållande, biträdt församlingens yrkande om pastoratets skiljande från lektorsbefattningen. Till stöd för denna sin åsigt har Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande framhållit, bland annat, att pastoratet egde fullt tillräckliga lönetillgångar för aflönande af egen kyrkoherde jemte nödiga biträden; att kyrkomötet tillstyrkt bifall till Riksdagens hos Eders Kongl. Maj:t gjorda hemställan, om icke de ännu återstående prebendepastoraten kunde, i den mån innehafvarne afginge, indragas; att en stor församling som Lundby med dess många industriela och kommersiela anläggningar och stadd i fortgående betydlig utveckling ej billigtvis borde vara sämre lottad än andra församlingar, som ega sjelfständiga lärare, hvilka kunna odeladt egna sina krafter åt församlingarna; att såväl kyrkoherdebeställningen i Lundby pastorat som lektoratet i teologi vid latinläroverket kräfde hvar sin man, derest dessa sysslor skulle kunna på ett tillfredsställande sätt skötas; att en sjelfständig genom församlingens förtroende kallad kyrkoherde tvifvelsutan skulle intaga en helt annan ställning inom församlingen, än en lektor i Göteborg eller en vice pastor på stället någonsin torde kunna förvärfva sig; att det vore svårt att inse, hvarföre teologie lektorn i Göteborg borde hafva ett företräde med afseende å lönen framför andra lektorer vare sig i teologi eller i andra ämnen, samt att man icke behöfde befara, att, äfven om löneförmånerna för lektorn i teologi sattes lika med de löner, öfriga lektorer åtnjuta, någon brist på behöriga och skickliga sökande till befattningen skulle uppstå.

För egen del har kammarkollegium, med öfverlemnande af förenämnda yttranden, uti underdånigt den 22 december 1890 afgifvet utlåtande dels förordat förslaget om prebendeegenskapens upphörande för pastoratet dels, vidkommande församlingarnas framställning i öfrigt, förklarar sig dela domkapitlets åsigt, att dermed åsyftade ändamål torde kunna vinnas genom tillägg och ändringar i den fastställda löneregleringen. För sådant ändamål har kammarkollegium förordat det af domkapitlet gjorda förslaget om anställning dels af ytterligare en komminister och dels, för den händelse pastoratet bibehölles såsom prebende, af en ständig vice pastor, jemte den för hvardera af dem föreslagna aflöningen, dock så, hvad den nye komministern anginge, att hans lön bestämdes icke ensamt i penningar, utan till viss del i spanmål och smör, förslagsvis enahanda belopp som utginge till den förutvarande komministern, tillsammans till 3,753 kronor 30 öre, hvarjemte kammarkollegium hemställt, att, då ny fördelning af lönetillgångarna i allt fall skulle ega rum, och dessa dertill syntes lemna tillgång, komministern i Tufve jemväl måtte komma i åtnjutande af den af församlingarna afsedda lönetillökningen, hvarigenom enligt kollegii beräkning hans lön skulle uppgå till ett sammanlagdt belopp af 2,553 kronor 30 öre. Kyrkoherdens aflöningsförmåner borde enligt kammarkollegii åsigt bestämmas, boställsförmån samt ersättning för indragen ränta och kronotionde inberäknade, till 8,000 kronor, med skyldighet för honom att, om och så länge pastoratet fortföre att vara prebende, aflöna ständig vice pastor med 3,500 kronor jemte tjenlig bostad å kyrkoherdebostället. Beträffande församlingarnas förslag till ändring i § 2 i löneregleringsresolutionen har kollegium anfört, att då den föreslagna förändringen syntes icke så mycket hafva sin grund deri, att afgiften enligt sagda paragraf skulle vara för hög, utan fast hellre åsyfta att genom begränsning af kyrkoherdelönen kunna tillgodogöra sig möjligen blifvande öfverskott, den nuvarande lydelsen af nämnda paragraf syntes böra bibehållas, dock att, med begränsning af kyrkoherdens lön till förslaget belopp, församlingarna borde få använda uppkommande öfverskott till bestridande af någon för båda församlingarna gemensam utgift, i hvilket hänseende kammarkollegium föreslagit, att öfverskottet måtte få af församlingarna disponeras för bildande af en fond att användas i första rummet för anskaffande och underhåll af bostadslägenhet åt komministern i Lundby och derefter för underhåll och byggnad af församlingarnas gemensamma kyrkoherdeboställe.

Med erinran att i nu gällande stat för Göteborgs högre latinläroverk teologie lektorslönen derstädes vore upptagen på följande sätt:

afkomst af Lundby prebendepastorat	kr.	900: —
af anslaget till allmänna läroverken, penningar ... »		<u>1,600: —</u> 2,500: —,

har härefter i afgifvet underdånigt yttrande statskontoret hemställt, att, derest Lundby pastorat förklarades böra upphöra att vara prebende, Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen, att anslaget till allmänna läroverken måtte höjas med ett emot den i staten beräknade afkastningen af pastoratet svarande belopp af 900 kronor.

Satta i tillfälle att yttra sig öfver hvad kammarkollegium i ärendet hemställt, hafva församlingarna förklarat, att de, som vidhölle sin hemställan om pastoratets frigörande från prebendeegenskapen samt fortfarande vitsordade behovet af en ny komministrators inrättande i Lundby, icke hade något att erinra hvarken mot den af kammarkollegium gjorda beräkningen af lönetillgångarna eller fördelningen af desamma på presterskapet, hvaremot församlingarna, som ansåge de i kammarkollegii yttrande föreslagna lönerna vara fullt tillräckliga, funne i högsta måtto önskvärdt, att sådan åtgärd vidtoges, att lönetillgångarna icke komme att öfverstiga det för dessa löner beräknade belopp, på grund hvaraf församlingarna med bestridande af kollegii ofvanberörda hemställan om bildande af en byggnadsfond, till hvilket ändamål prestlöneafgifterna ej syntes kunna lagligen användas, förklarat sig vidblifva sitt å kyrkostämman den 6 december 1889, under förutsättning att ej ny lönereglering komme till stånd, afgifna förslag till ändring i 2 § i den nu gällande löneregleringsresolutionen.

Till förtydligande af den uti detta ändringsförslag innehållna bestämmelse, att, om och när bidragen från annan fastighet komme att understiga 10 öre för ett hundra kronor af taxeringsvärdet, skulle för skillnaden en motsvarande minskning ske i bidragen från jordbruksfastigheterna, hafva församlingarna å ytterligare hållen kyrkostämma afgifvit förslag till ny formulering, enligt hvilket sagda bestämmelse skulle innebära att, derest med en uttaxering enligt 2 § af 10 öre för hvarje hundra kronors taxeringsvärde uppkomme ett belopp af löneafgifter, hvilket öfverstege hvad som för de bestämda lönerna erfordrades, sådant öfverskott skulle tillgodokomma icke blott de i 2 § omnämnda beskattningsföremål, utan äfven de i 1 § afsedda hemmanen och mellan dessa kategorier fördelas efter den proportion, hvarmed lönebidrag af dem lemnats. Slutligen har kammarkollegium i förnyadt underdånigt utlåtande, enär taxeringsvärdet å all annan än jordbruksfastighet i Lundby socken, som i kollegii förra utlåtande icke beräknats till högre belopp, än att en uttaxering af 14 öre för hvarje hundra kronors taxeringsvärde erfordrades, under åren 1890 och 1891, enligt hvad upplyst blifvit, stigit till så betydligt belopp, att en uttaxering af omkring 11 öre syntes vara för ändamålet tillräcklig, och kunde antagas komma att än ytterligare växa, samt det syntes vara

rättvist och billigt, att derigenom uppkommande öfverskott i lönetillgångar jemväl komme hemmansegarne tillgodo, förklarar sig, ehuru andelen i sådant öfverskott för innehafvare af mindre hemmansdelar icke kunde blifva särdeles afsevärd, samt det förändrade debiteringssättet syntes komma att medföra ej ringa besvär, dock numera, med frånträdande af sin förut gjorda hemställan om bildande af en byggnadsfond, förorda nådigt bifall till församlingarnas förslag enligt dess senast erhållna affattning.

Af den utaf mig nu lemnade öfversigt öfver hvad i ärendet hufvudsakligen förekommit framgår, att Lundby och Tufve församlingar önska vinna två syftemål, dels att Lundby pastorat må upphöra att vara prebende, dels ock att en omreglering af de presterliga tjänsterna samt af presterskapets löner i pastoratet må ega rum, antingen, hvilket församlingarna i främsta rummet ansett önskvärdt, genom en helt och hållet ny reglering eller också genom vidtagande af vissa förändringar i den nu gällande lönerregleringen.

Hvad först beträffar frågan om pastoratets frigörande från prebendegenskapen, anser jag, utan att underkänna betydelsen af de skäl, som anförts för lämpligheten af, att teologie lektorn vid latinläroverket i Göteborg framgent såsom hittills egde tillfälle att såsom kyrkoherde deltaga i församlingstvården, öfvervägande skäl dock vara anförda för pastoratets skiljande från lektorsbeställningen, och får jag för den skull tillstyrka bifall till församlingarnas härutinnan gjorda anhållan. I afseende å sättet att ernå prebendegenskapens upphörande hafva de myndigheter, som i ärendet yttrat sig, förutsatt, att beslut derom skulle kunna af Eders Kongl. Maj:t omedelbart fattas. Enligt 4 § af presterskapets privilegier äro, bland andra, teologie lektorer tillförsäkrade att oförändradt njuta och behålla sina prebendesocknar; och frågan om upphörande af denna förman, i allmänhet eller i ett särskildt fall, bör för den skull behandlas i den ordning, 114 § regeringsformen föreskrifver. De i ärendet hörda myndigheterna synas emellertid hafva antagit, att det samtycke från Riksdagens och allmänna kyrkomötets sida, som sistnämnda lagrum fordrar, redan skulle vara lemnadt genom de beslut, som i fråga om ännu återstående prebendepastorats indragning fattats dels af Riksdagen år 1866 dels ock af 1868 års kyrkomöte. I afseende å innehållet af dessa beslut är emellertid att märka, att 1866 års riksdag icke uti vidare mån i ämnet beslutit, än att densamma i skrifvelse den 12 juni nämnda år anhöll, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om icke prebendepastoraten kunde, i den mån innehafvarne afginge, indragas, samt att Kongl. Maj:t i sådant fall ville till Riksdagen aflåta proposition i ämnet jemte förslag till ersättning åt vederbörande för de löneinkomster, som från dessa pasto-

rat utginge. Öfver denna Riksdagens skrifvelse inhemtades, sedan samtliga domkapitel, universitetskanslern och de akademiska konsistorierna deröfver utlätit sig, yttrande af 1868 års kyrkomöte, hvilket i skrifvelse den 24 september sistnämnda år förklarade, att, under förutsättning att för kompetens till teologie⁶ professorsbeställning och teologie adjunktstjenst vid universiteten samt teologie lektorsbefattning vid elementarläroverken fordrades intyg derom, att sökanden under ett år utöfvat presterlig tjenst inom församlingen, kyrkomötet tillstyrkte bifall till rikets ständers anhållan, att de ännu återstående prebendepastoraten måtte indragas. Riksdagens omförmälda skrifvelse innefattar icke något beslut om prebendepastoratens upphörande, utan afser närmast en utredning i ämnet, dervid uttryckligen angifvits, att frågans slutliga behandling påkallade pröfning af Riksdagen; och den förutsättning, under hvilken kyrkomötet förklarar sig vilja biträda förslaget om indragningen, har icke förverkligats, då Kongl. Maj:t icke i afseende å kompetens för teologiska lärarebefattningar uppställt den af kyrkomötet angifna fordran. Vid dessa förhållanden lærer upphäfvandet af den med Lundby pastorat förenade prebendenatur kräfvat såväl Riksdagens som kyrkomötets bifall, och hemställer jag, det täcktes Eders Kongl. Maj:t nu föreslå Riksdagen att för sin del dertill samtycka.

På sätt statskontoret erinrat finnes i staten för Göteborgs högre latinläroverk afkomsten af Lundby pastorat inräknad i teologie lektorlönen med ett belopp af 900 kronor. Derest pastoratet upphör att vara prebende, bör anslaget till allmänna läroverken höjas med ett belopp, motsvarande pastoratets i nämnda stat beräknade afkomst. Då emellertid prebendets indragning är beroende af kyrkomötets bifall, lærer dylik förhöjning ej lämpligen kunna af innevarande års Riksdag beslutas, utan torde Eders Kongl. Maj:t äska Riksdagens medgifvande, att, intill dess omförmälda anslag kan varda på angifvet sätt förhöjdt, den erforderliga aflöningsfyllnaden må af Eders Kongl. Maj:t anvisas från reservationerna å samma anslag.

Beträffande derefter frågan angående regleringen af de presterliga tjänsterna inom pastoratet samt af församlingarnas bidrag till presterskapets aflönande, föreligger visserligen ett af församlingarna antaget fullständigt förslag härutinnan. Församlingarna hafva dock, såsom förut framhållits, i första hand önskat en fullständigt ny reglering genom särskild nämnd och endast för det fall, att sådant icke kunde medgifvas, framlagt sitt regleringsförslag. Detta förslag synes mig ock i vissa afseenden bära pregeln af att vara en nödfallsutväg. Förhållandena inom pastoratet hafva från den tid, då nu gällande reglering upprättades, ändrat sig i så väsentlig mån, att sjelfva grunderna för regleringen nu visa sig olämp-

liga, och vid sådant förhållande synes mig församlingarnas önskan att erhålla en på nya grunder byggd reglering hafva goda skäl för sig. Hinder torde visserligen icke möta för Eders Kongl. Maj:t att för uppgörande af förslag till dylik reglering anbefalla tillsättandet af en nämnd med den sammansättning, som kongl. förordningen den 11 juli 1862 bestämmer; men allenast med tillsättande af dylik nämnd vore icke erforderligen sörjdt för, att en ny lämplig lönereglering kunde komma till stånd. I den omtvistade frågan angående Eders Kongl. Maj:ts befogenhet att vidtaga ändringar uti en gång fastställda presterliga löneregleringar synes man dock böra vara ense derom, att Eders Kongl. Maj:t icke eger att i en bestående lönereglering vidtaga någon ändring, som icke blifvit af vederbörande församling antagen. Nu kan emellertid inträffa, att det förslag till lönereglering för Lundby pastorat, som blefve af nämnden uppgjort, icke i alla delar vunne församlingarnas godkännande. Klart är emellertid, att den tillärnade ändrade regleringen ej får göras beroende af församlingarnas godkännande eller deraf, att fullständig enighet dem emellan i alla delar ernås. Eders Kongl. Maj:t måste ega befogenhet att efter ärendets fullständiga utredning fastställa den nya regleringen oberoende af, huruvida den i allo är af vederbörande parter antagen, alltså en befogenhet af samma omfattning som den, hvilken enligt 1862 års förordning tillkommer Eders Kongl. Maj:t vid det första fastställandet af lönereglering för ett pastorat. Jag hemställer därför, det täcktes Eders Kongl. Maj:t i sådant hänseende begära erforderligt medgifvande af Riksdagen; och synes härvid böra bestämmas, att den nya reglering, som kan komma till stånd för Lundby pastorat, må fastställas för den tid, för hvilken den nuvarande löneregleringen för pastoratet gäller, eller till den 1 maj 1923.

På grund af hvad jag nu anfört får jag i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen att medgifva:

att Lundby och Tufve församlingars pastorat må upphöra att vara prebende åt teologie lektorn vid högre latinläroverket i Göteborg;

att, efter det pastoratets prebendenatur upphört samt till dess anslaget till allmänna läroverken blifvit för beredande af ersättning åt bemälda lektor för mistad inkomst från pastoratet erforderligen förhöjdt, Eders Kongl. Maj:t må ega att till lönefyllnad åt nämnde lektor anvisa af reservationerna å omförmälda anslag ett mot den i läroverkets stat beräknade afkastning af pastoratet svarande belopp af 900 kronor för år; samt

att ny lönereglering för presterskapet i pastoratet må, med iakttagande af de i kongl. förordningen angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster den 11 juli 1862 stadgade grunder och efter förberedande handläggning i den ordning, sagda kongl. förordning i tillämpliga delar inne-

håller, af Eders Kongl. Maj:t fastställas för återstoden af den tid, den nu gällande löneregleringen af den 27 september 1872 afser.

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt, deruti statsrådets öfriga ledamöter instämde, tacktes Hans Maj:t Konungen i nåder bifalla; och skulle proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bil. A till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

Gustaf Norström.
